31.5.2007 MUISTIO
Kestävän kehityksen verkkosihteeristö

KESTÄVÄ KEHITYS UUDESSA HALLITUSOHJELMASSA

Hallituksen kestävän kehityksen linjaukset, jotka tukevat kansallisessa kestävän kehityksen strategiassa vuonna 2006 hyväksyttyjä tavoitteita

Taustaa

Suomen kestävän kehityksen toimikunta hyväksyi yksimielisesti uuden kansallisen kestävän kehityksen strategian *Kohti kestäviä valintoja. Kansallisesti ja globaalisti kestävä Suomi* kokouksessaan 13.6.2006. Joulukuussa 2006 valtioneuvosto teki strategiasta periaatepäätöksen. Strategian tavoitteena on luoda kestävää hyvinvointia turvallisessa, osallisuutta edistävässä ja moniarvoisessa yhteiskunnassa, jossa kaikki kantavat vastuuta ympäristöstä. Kansallinen kestävän kehityksen strategia ohjaa sekä lähitulevaisuuden että pidemmän aikavälin toimintaa. Tavoitteena on, että se auttaa eri toimijoita tekemään kestävän kehityksen mukaisia ratkaisuja. Lähtökohtana on, että strategian keskeiset linjaukset antavat pohjaa hallitus- ja politiikkaohjelmien laadinnalle.

Vuoden 2007 ensimmäisessä toimikunnan kokouksessa 8.2.2007 Suomen kestävän kehityksen toimikunnan jäsen- ja varajäsentahoilla oli mahdollisuus strategian linjausten valossa esittää omia toiveitaan ja näkemyksiään keskeisistä kestävän kehityksen tavoitteista uudella hallituskaudella. Evästykset koottiin yhteen ja toimitettiin kahdeksan suurimman puolueen puoluetoimistoille heti vaalien jälkeen hallitusneuvottelujen käynnistyessä. Suomen kestävän kehityksen toimikunnan tavoitteena oli näin vaikuttaa siihen, että uuden, koko yhteiskuntaa koskevan strategian linjauksia sisällytetään uuteen hallitusohjelmaan ja niitä toteutetaan tulevina vuosina.

Hallitusohjelma 19.4.2007:

Vastuullinen, välittävä ja kannustava Suomi

Kansallisen kestävän kehityksen strategian perusajatus löytyy hallitusohjelman johdannosta:

- …ihmisen ja luonnon tasapaino, vastuu ja vapaus, välittäminen ja kannustaminen sekä sivistys ja osaaminen.
- ***Ilmastonmuutos ja globalisaatio*** vahvistavat kansojen ja kansalaisten riippuvuutta.
- Rajat ylittävät ympäristöongelmat sekä väestön ikärakenteen muutos tuovat poliittisiin päätöksiin ***sukupolvet ylittävän ulottuvuuden***. Vastauksia tarvitaan myös muutoksiin, jotka aiheutuvat kansainvälisen talouden työnjaon kehittymisestä.
- Vastaamalla näihin haasteisiin Suomi voi sekä ***menestyä että kantaa vastuunsa*** globaalien ongelmien ratkaisijana.
- Kansalaisille on taattava oikeus ***vaikuttaa, osallistua ja olla osallisia päätöksenteossa***.
- Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisessa hallitus haluaa selkiyttää ***oman vastuun, yhteisen vastuun ja yhteiskunnan vastuun*** välistä suhdetta.
- Kansalaisten ***perusturvaa*** on vahvistettava.
- ***Luovuus, osaaminen ja korkea sivistystaso*** ovat edellytys Suomen ja suomalaisten menestymiselle. Koulun pitää vahvistaa jokaisen mahdollisuutta oppimiseen.

- ***Työllisyyden kasvu ja julkisen talouden vastuullinen hoitaminen*** luovat perustan kansalaisten hyvinvoinnin parantamiselle. Työnteon, yrittämisen ja toimeliaisuuden on aina oltava taloudellisesti kannattavaa.
- Hallitus haluaa myös edistää ***työn ja muun elämän yhteensovittamista*** kansalaisten hyvinvoinnin parantamiseksi.
- ***Tasa-arvon toteuttaminen*** yleensä sekä erityisesti työmarkkinoilla vaativat päättäväisiä toimia. ***Suvaitsevaisuus ja mahdollisuuksien tasa-arvo*** ovat oikeudenmukaisen yhteiskunnan perusta.
- ***Sukupolvet ja rajat ylittävä ajattelu***… Hallitus haluaa uudistaa Suomen niin että muutos on ***turvallinen*** ja se toteutetaan ***kansallista eheyttä*** vaalien.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- Suomi toimii ***aktiivisesti*** osana kansainvälistä yhteisöä kantaen osansa ***maailmanlaajuisesta yhteisvastuusta*** ja huolehtien omista ***vaikutusmahdollisuuksistaan.***
- Suomi edistää ***ihmisoikeuksien, demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja kestävän kehityksen*** toteutumista kaikkialla maailmassa. Hallitus näkee ***Yhdistyneet kansakunnat*** keskeisimpänä monenkeskisen yhteistyön välineenä. Hallitus jatkaa työtä YK:n arvovallan ja toimintakyvyn vahvistamiseksi sekä YK-järjestelmän tehokkuuden lisäämiseksi.
- ***Euroopan unioni*** on Suomen tärkein ulkosuhteiden viitekehys ja vaikutuskanava.
- Suomi edistää vakautta ja hyviä suhteita lähialueillaan. Suomen ***lähialueyhteistyö*** uudistetaan. Yhteistyö keskitetään erityisesti ympäristö-, ydinturva- ja sosiaali- ja terveysalalle.
- Kehityspolitiikan tärkein tavoite on ***YK:n vuosituhattavoitteiden*** saavuttaminen. hallitus jatkaa ***kehityspoliittisen johdonmukaisuuden*** vahvistamista eri politiikkasektoreilla. Hallitus varmistaa määrärahakehityksen, joka vie Suomen kohti YK:ssa asetettua ***0,7 prosentin tavoitetta***. Suomi painottaa kehityspolitiikassaan aiempaa vahvemmin ympäristö- ja ilmastokysymyksiä…
- Hallitus edistää aktiivisesti ***ihmisoikeuksien*** kunnioittamista maailmanlaajuisesti.

EU-politiikka

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- Suomi on ***aloitteellinen ja aktiivinen*** Euroopan unionin jäsenmaa.
- Suomi tukee unionin ***kilpailukyvyn*** vahvistamista…
- Hallitus näkee tärkeänä vahvistaa unionin roolia ***kansainvälisessä ilmastopolitiikassa***.

Hallituksen talousstrategia

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- Hallituksen tavoitteena on lisätä suomalaisten ***hyvinvointia*** parantamalla edellytyksiä työllisyyden tuntuvalle kohenemiselle ja tuottavuuden kasvun nopeutumiselle.
- Hyvinvoinnin turvaamiseksi talouden kasvua ohjataan ***ekologisesti kestävälle pohjalle***.
- Pitkän aikavälin tavoite työllisyysasteelle on 75 prosenttia.
- Suomalaisten hyvinvointi edellyttää, että pystymme saamaan työikäisen väestön voimavarat nykyistä selvästi laajemmin käyttöön ja lisäämään työn ***tuottavuutta.***
- Ilmastonmuutoksen torjunta määrittää talouden reunaehtoja yhä voimakkaammin. Toteuttamalla ***määrätietoista ilmastopolitiikkaa*** Suomi ottaa osansa ***ilmastoteknologian*** maailmanmarkkinoista ja sen mukanaan tuomista työpaikoista.

- Luomalla uutta, vahvaan ***osaamiseen*** pohjautuvaa ja tehokasta tuotantoa Suomi pystyy lisäämään työllisyyttä.
- ***Väestön ikääntyminen*** johtaa jo kuluvalla vaalikaudella työikäisen väestön määrän supistumiseen. Siksi on aikaisempaa tärkeämpää kohdentaa työvoima tehokkaasti, vähentää rakennetyöttömyyttä, saada nuoret nykyistä aikaisemmin työelämään ja myöhentää eläkkeelle siirtymistä.
- Valtiovallan tehtävä on huolehtia, että erityisesti suurten sopeutumispaineiden kohteeksi joutuvilla on edellytykset kohdata muutosvaatimukset ja kaikki pääsevät kasvavasta hyvinvoinnista osalliseksi.
- Työvoiman tarjonnan lisäämiseksi nopeutetaan ***koulutuksesta valmistumista*** ja panostetaan erityisesti vaille ammatillisia valmiuksia jäävien osuuden supistamiseen nuorisoikäluokasta.
- Sosiaaliturvauudistuksen tavoitteena on työn ***kannustavuuden parantaminen***, ***köyhyyden vähentäminen*** sekä ***riittävän perusturvan*** tason turvaaminen kaikissa elämäntilanteissa.
- Hallitus vahvistaa ***talouden innovaatiokapasiteettia*** strategisilla osaamispanostuksilla valikoituneisiin kohteisiin, tukee osaamisen kehittymistä ja parantaa uuden riskipitoisen yritystoiminnan syntymisen ja kasvun edellytyksiä.
- Hallitus lisää ***julkista tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta***…
- Hallituksen veropolitiikan keskeiset tavoitteet ovat […] ympäristönäkökohtien painottaminen *(yksi kuudesta painopisteestä)*
- Päästöjen vähentämiseksi sekä energian säästämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi ***liikenteen ja polttoaineiden verotusta*** kehitetään, […].
- ***Terveyden edistämiseksi*** alkoholijuomien ja tupakan valmisteveroa korotetaan.

<u>Oikeuspolitiikka ja sisäinen turvallisuus</u>

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- Selkiytetään (maahanmuuttajien) ***oleskelulupajärjestelmää*** siten, että oleskelulupaan sisältyy työnteko- ja opiskeluoikeus.
- (Maahanmuuttajien) ***Kotouttamista*** edistetään mm. lisäämällä kielikoulutusta.

Kuntapolitiikka ja palvelut

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- Hallitus jatkaa määrätietoisesti kunta- ja palvelurakenneuudistuksen toteutusta hyväksytyn puitelain, päätettyjen kriteerien ja aikataulun mukaisesti. Hankkeen etenemistä arvioidaan jatkuvasti ja eduskunnalle annetaan selonteko 2009. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota ***kaupunkiseutujen*** suunnitelmien sisältöön ja niiden toteutumiseen sekä ***yhdyskuntarakenteen eheytymiseen***.
- ***Palvelujen turvaaminen*** edellyttää vahvaa taloudellista perustaa sekä uusia palvelujen järjestämis- ja tuottamistapoja. Hallitus edistää julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuutta palveluntuotannossa.
- Täsmennetään ***valtion ja kuntien työnjakoa*** tavoitteena kuntien tehtävien ja rahoituksen tasapaino. Vahvistetaan kuntataloutta lisäämällä valtionosuuksia.

Alueiden kehittäminen ja hallinto:

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- Suomen tuleva menestys edellyttää, että maamme ***kaikki voimavarat*** saadaan nykyistä paremmin käyttöön. Hallituksen tavoitteena on edistää alueiden kansainvälistä kilpailukykyä, pienentää alueiden välisiä kehityseroja, turvata kansalaisten peruspalvelut ja

yhteydet koko Suomessa. Lähtökohtana ovat alueiden omiin vahvuuksiin ja osaamiseen perustuva erikoistuminen, toimijoiden välinen yhteistyö ja verkottuminen alueiden kesken. Tavoitteena on vahvoihin maakuntiin perustuva ***monikeskuksinen aluerakenne***, joka vahvistaa sekä kaupunkialueiden että maaseudun elinvoimaisuutta.

- ***Suurkaupunkipolitiikalla*** vahvistetaan suurimpien kaupunkiseutujen kansainvälistä kilpailukykyä, yhdyskuntarakenteen eheyttä ja ehkäistään niiden sosiaalista ja alueellista eriytymistä.
- Pääkaupunkiseudun erityiskysymyksiä varten käynnistetään ***metropolipolitiikka***, jolla ratkaistaan alueen maankäytön, asumisen ja liikenteen ongelmia, edistetään elinkeinopolitiikan ja kansainvälistymisen toteutusta sekä ehkäistään syrjäytymistä.
- Hallitus edistää harvaan asutun ja syrjäisen ***maaseudun kehittämistä*** mm. parantaen maaseutuelinkeinojen toimintamahdollisuuksia, tukien maaseudun palveluja, turvallisuutta, työllisyyttä ja yrittäjyyttä, etätyön mahdollisuuksia sekä toimivaa infrastruktuuria.

<u>Koulutus- ja tiedepolitiikka</u>

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- Suomalaisten ***korkea sivistystaso sekä laadukas ja maksuton koulutus*** ovat hyvinvointiyhteiskuntamme perusta. Hallitus turvaa tasapuoliset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen
- ***Ympäristökasvatuksen*** asemaa vahvistetaan.
- Koulupudokkuutta vähennetään kiinnittämällä huomiota erityisesti nivelvaiheisiin.
- Maahanmuuttajien ***kotoutumista*** ja työllistymistä edistetään koulutuksen keinoin.

<u>Maatalouspolitiikka ja elintarviketalous</u>

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- Maatalouteen perustuvaa ***energiantuotantoa*** lisätään.
- Omalla tilalla tuotetun ja käytetyn ***biodieselin*** valmistevero poistetaan vaalikauden alussa.
- Hallituksen politiikan tavoitteena on myös luonnonvara-alalla vahvistaa ***tutkimus- ja innovaatiotoimintaa*** sekä kehittää maatilayrittäjien ***liiketoimintaosaamista.***
- ***Luomu- ja lähiruokatuotantoa*** edistetään laadittujen strategialinjausten mukaan tavoitteena tuotannon ja markkinoiden kasvu. Luomutuotteiden jalostusta ja markkinointia kehitetään eri alojen yhteistyönä.
- Hallituksen tavoitteena on maaseudun säilyminen asuttuna ja elävänä.
- Uuden hallitusohjelman avulla panostetaan maaseudun mikroyritysten toimintaan, kehitetään ***hajautettua bioenergian tuotantoa*** sekä luodaan mahdollisuudet paikalliselle aloitteelliselle toiminnalle… Hallitus luo kattavan valtakunnallisen neuvontapalvelun sekä alueelliset infopisteet hajautetun bioenergian edistämiseksi.
- Hallitus selvittää maatilaluokkaa suurempien keskitettyjen lantaa ja biomassaa käsittelevien ***biokaasulaitosten*** tarpeen ja investointimahdollisuudet…
- ***Uudet puun käyttökohteet***, kuten biojalosteet ja toisen sukupolven biopolttoaineet lisäävät puun käyttöä. Suomen sitoutuminen Kioton sopimuksen artiklaan 3.4 edellyttää toimenpiteitä puuvarannon kasvattamiseksi.

Liikenne- ja viestintäpolitiikka

Liikenne

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- ***Tehokas liikennejärjestelmä ja logistiikka*** edistävät maan kilpailukykyä ja ylläpitävät hyvinvointia.
- Liikennepolitiikalla ja älykkään liikenteen palveluilla tuetaan ilmastopolitiikkaa, ***kestävää kehitystä*** ja turvallista liikkumista.
- Hallitus laatii ohjelman meriturvallisuuden parantamiseksi Itämerellä.
- Liikenteellä on merkittävä osavastuu ***ilmastonmuutoksesta***. Liikenteelle asetetut ***energiansäästö- ja ilmastotavoitteet*** saavutetaan vähentämällä liikenteen ympäristöhaittoja sekä edistämällä joukkoliikennettä, ympäristöystävällisiä kuljetusmuotoja ja siirtymällä biopohjaisiin polttoaineisiin liikenteessä.
- ***Liikenteen ympäristövaikutuksia*** hallitaan kannustamalla kuljetuselinkeinoa vapaaehtoisiin energiansäästötoimiin, logistiikkaa tehostamalla, joukkoliikennettä edistämällä ja yksityisautoilun hiilidioksidipäästöjä vähentämällä.
- Kehitetään ***joukkoliikenteen*** sujuvuutta, työsuhdematkalippujärjestelmän ehtoja, seudullista suunnittelua ja ostoperiaatteita, turvataan julkisen liikenteen peruspalvelut haja-asutusalueella…
- Valtio osallistuu suurten kaupunkien joukkoliikenteen rahoitukseen edellyttäen että rahoitus lisää joukkoliikenteen käyttöä, parantaa sen kilpailukykyä ja että kaupungit lisäävät omaa panostustaan joukkoliikenteeseen.
- Hallitus lisää esteetöntä joukkoliikennettä ja parantaa ***kevyen liikenteen*** olosuhteita.
- ***Raideliikennettä*** edistetään parantamalla rataverkon tasoa ja kattavuutta, jatkamalla sähköistysohjelmaa sekä luomalla edellytyksiä kilpailulle rautateillä.

Tietoyhteiskunta

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- Aktiivisen tietoyhteiskuntapolitiikan tavoitteena on luoda Suomesta kansainvälisesti vetovoimainen, ihmisläheinen ja kilpailukykyinen ***osaamis- ja palveluyhteiskunta***. Toimilla helpotetaan ihmisten arjen palveluiden saatavuutta, lisätään kilpailukykyä, ja tuottavuutta, edistetään alueellista ja sosiaalista tasa-arvoa sekä turvataan julkisten palveluiden saatavuutta ja laatua.

Ilmasto- ja energiapolitiikka

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- ***Ilmastonmuutos*** on aikakautemme suurimpia haasteita. Tehokas vastaaminen siihen edellyttää koko maailman kattavia ja samansuuntaisia toimenpiteitä. Hallitus katsoo, että Suomen on osaltaan ja yhdessä muun Euroopan unionin kanssa kannettava vahva vastuu ***ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi***. Samanaikaisesti on käynnistettävä toimet ***ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi***.
- Ilmasto- ja ympäristösitoumusten toteuttamisen ohella hallituksen energiapolitiikan tavoitteena on varmistaa ***energian toimitusvarmuus ja kohtuuhintaisuus*** sekä kasvattaa ***energia omavaraisuutta***.
- Hallitus laatii heti vaalikauden alussa ***pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian***.
- […] Näistä (Euroopan unionin) velvoitteista myös Suomen on kannettava oma ja oikeudenmukainen vastuu ottaen huomioon jo tehdyt panostukset ja kansalliset olosuhteet.

- Hallituksen ensisijaisena tavoitteena on osana Euroopan unionia päästä maailmanlaajuiseen sopimukseen vähentää ***kasvihuonekaasupäästöjä*** ja hallitus toimii aktiivisesti EU:ssa ja muissa kansainvälisissä järjestöissä sen tavoitteen saavuttamiseksi.
- Hallituksen tavoitteena on ***päästökauppadirektiivin*** epäkohtien korjaaminen
- Hallituksen tavoitteena on löytää toimivat keinot, joilla samaan aikaan turvataan energia säästö, energiatehokkuuden parantaminen, energian saatavuus, energiaomavaraisuuden kohentaminen ja päästöjen vähentäminen.
- Hiilivoimalat ja öljykäyttöiset kaukolämpökattilat tulee korvata ***vähäpäästöisillä vaihtoehdoilla***…
- Hallitus jatkaa tehostettuja toimia ***energiansäästön*** edistämiseksi. Suomi on myös osana Euroopan unionia sitoutunut parantamaan ***energiatehokkuutta*** 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä.
- Energian säästön ja tehokkuuden parantamiseksi on tärkeä laatia tiukennettu energiansäästöohjelma vuoden 2008 loppuun mennessä. […] Energiansäästön lisärahoitus turvataan.
- …on nopeutettava ***ajoneuvoteknisten uudistusten*** sekä ***ajoneuvojen verotuksen*** muuttamista vähäpäästöiseen suuntaan.
- Energian käytön kasvua hillitään määrätietoisin toimin ja pyritään taittamaan energian kulutuksen kasvu.
- Uusiutuvien energialähteiden käyttöä tulee tukea eri tavoin. hallituksen tavoitteena on lisätä hyvin merkittävästi ***uusiutuvien energialähteiden*** käyttöä nykyisestä noin 25 % tasosta. Se edellyttää sekä merkittäviä tukitoimia ***bioenergian*** tuotantoketjun eri kohtiin että uusiutuvan energian markkinoillepääsyn varmistavia toimia
- Hallitus nopeuttaa liikenteen päästöjä vähentävien ***biopohjaisten polttoaineiden*** käyttöä ensin lakisääteisesti ja myöhemmin markkinaehtoisin toimin niin nopeasti kuin alan teknologinen kehitys, kotimainen tuotanto ja biopolttoaineiden kohtuuhintaisuus sen sallivat. Tämä edellyttää alan tutkimusresurssien lisäämistä ja panostamista siihen että ***toisen sukupolven teknologiaa*** voidaan hyödyntää heti 2010-luvun alkupuolella.
- Uusiutuvan energian käytön merkittävä lisääminen edellyttää alan tutkimus- ja kehittämistyön merkittävää lisäämistä.
- Hallitus laatii ***energia- ja ilmastopoliittisen tulevaisuusselonteon***.

<u>Elinkeinopolitiikka</u>

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- Hallituksen elinkeinopolitiikan tavoitteena on edistää talouden kasvua parantamalla ***tuottavuutta ja työllisyyttä***. Tämä edellyttää työvoiman saatavuuden, osaamisen ja innovatiivisuuden vahvistamista ja talouden rakenteiden uudistamista.
- Päähuomio (innovaatiopolitiikassa) kiinnitetään koulutus-, tutkimus- ja teknologiapolitiikkaan. ***Teknologisten innovaatioiden*** lisäksi hallitus korostaan liiketoiminta-, muotoilu- ja organisaatioinnovaatioiden merkitystä. Hallitus valmistelee välittömästi toimikautensa alussa kansallisen innovaatiostrategian. Tavoitteena on ***tutkimus- ja kehittämisrahoituksen*** kansantuoteosuuden nostaminen vaalikauden kuluessa neljään prosenttiin BKT:sta. Hallitus lisää tutkimus- ja kehittämisrahoitusta erityisesti palvelusektorilla.
- Suomella on mahdollisuuksia olla ***ympäristöteknologian yritystoiminnassa*** vahva kansainvälinen toimija. Tämä varmistetaan panostamalla uusiutuvan energian ja muun ympäristöteknologian tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja kaupallistamiseen edistämällä kotimarkkinoita ja julkisia hankintasääntöjä kehittämällä.
- Hallitus tehostaa toimia ***yrittäjyyden*** edellytysten parantamiseksi ja entistä suotuisamman yritysympäristön luomiseksi.

Kannustaen ja välittäen 2010-luvulle

Sosiaali- ja terveyspolitiikka

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- ***Väestön ikääntyminen, työelämän murros ja globalisaatio*** asettavat uusia haasteita suomalaiselle hyvinvointiyhteiskunnalle ja työelämälle. Hallituksen tavoitteena on kannustaen ja välittäen vahvistaa ihmisten ***perusturvaa ja arjen turvallisuutta***, parantaa palveluiden vaikuttavuutta ja monipuolisuutta sekä lisätä inhimillistä hyvinvointia.
- Hallitus käynnistää ***sosiaaliturvauudistuksen***… Sen tavoitteena on työn kannustavuuden parantaminen, köyhyyden vähentäminen sekä riittävän perusturvan tason turvaaminen kaikissa elämäntilanteissa.
- ***Sosiaali- ja terveyspolitiikan*** tavoitteena on edistää terveyttä, toimintakykyä ja omatoimisuutta sekä kaventaa eri väestöryhmien välisiä terveyseroja.
- Tämän lisäksi on huolehdittava kohtuullisesta toimeentuloturvasta ja työkyvyn ylläpidosta sekä varmistettava toimivat peruspalvelut kansalaisten saataville asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta.
- Käynnistetään ***terveyden edistämisen politiikkaohjelma***.
- ***Kansalaisten yhdenvertaisuus*** turvataan vahvistamalla palvelujen käyttäjien oikeuksia.
- Vanhusväestön oikeus hyvään hoitoon turvataan. ***Vanhustenhuollon palveluja*** uudistetaan tavoitteena erityisesti kotihoidon vahvistaminen ja sitä tukevien palveluiden kehittäminen. vanhustenhuollossa ja vanhusten palveluiden kehittämisessä keskeistä on ikääntyneiden toimintakyvyn, omatoimisuuden ja itsenäisen suoriutumisen vahvistaminen.
- Hallituksen tavoitteena on ***esteetön yhteiskunta***, jossa kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet. Erityistä huomiota kiinnitettävä esteettömyyteen tietoyhteiskunnassa…
- Toteutetaan ***sosiaali- ja terveydenhuollon palveluinnovaatiohanke***, joka kohdistuu mm. kansalaisten omatoimisuuden, osallistumisen ja toimintaedellytysten parantamiseen, työnjaon kehittämiseen, toiminnan ja palveluiden vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden parantamiseen sekä palvelujen monipuolisuuden lisäämiseen.
- Hallitus sitoutuu vähentämään ***lasten, nuorten ja perheiden*** pahoinvointia ja syrjäytymiskehitystä. Lapsiperheiden köyhyyttä vähennetään ja eriarvoistumiskehitykseen puututaan parantamalla lapsiperheiden taloudellista asemaa. Käynnistetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma.
- ***Kestävän eläkepolitiikan*** perustana ja tavoitteina ovat talouden kasvu, yleinen luottamus järjestelmän kestävyyteen, sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus ja nykyistä pidempi jaksaminen työelämässä.
- Jatketaan kansallisen alkoholiohjelman toteuttamista. Tehostetaan ***ehkäisevää päihdetyötä*** vakiinnuttamalla varhainen puuttuminen perusterveydenhuollon ja työterveyshuollon pysyviksi toimintamalleiksi. kansanterveydellisin perustein nostetaan alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden verotusta.
- Vähennetään määrätietoisella päihdepolitiikalla lasten vanhempien alkoholinkäyttöä ja siitä lapsille aiheutuvia haittoja.

Työelämän kehittäminen ja työvoimapolitiikka

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- Hallituksen tavoitteena on, että jokainen voi osallistua osaamisensa ja kykyjensä mukaan työtä tekemällä yhteiskunnan rakentamiseen. Tavoitteena on tukea tuottavuuden nousua ja työvoiman saatavuutta. ***Työ*** on myös paras keino syrjäytymisen ehkäisemisessä ja köyhyyden torjumisessa.

- Työntekijöiden korkea osaaminen, luovuuteen kannustava ilmapiiri, työhyvinvointi ja toimivat markkinat ovat tärkeitä kansallisia menestystekijöitä.
- Hallitus toteuttaa nopealla aikataululla ***määräaikaisia työsuhteita*** selvittäneen työryhmän esitykset ja käynnistää työryhmän esittämät jatkoselvitykset.
- Hallitus edistää työaikapolitiikassa ***monipuolisia työaikajärjestelyjä***, jotka tukevat työllisyyttä, helpottavat työn ja perheen yhteensovittamista ja ottavat huomioon yritysten ja henkilöstön tarpeet. Hallitus edistää työaikapankkijärjestelmien kehittämistä poistamalla niitä koskevia lainsäädännöllisiä esteitä.
- ***Valtion työvoimapolitiikkaa*** uudistetaan tavoitteena parantaa työnhakijan ja työpaikkojen kohtaantoa, edistää uusien työpaikkojen ja yritysten syntymistä sekä vähentää työttömyyttä ja osaltaan estää syrjäytymistä.
- Hallitus sitoutuu kokonaisuudessaan edistämään (sukupuolten välistä) ***tasa-arvoa*** määrätietoisesta kaikessa päätöksenteossa.
- Hallituksen tavoitteena on naisten ja miesten välisten ***palkkaerojen*** selkeä kaventaminen tällä vaalikaudella.
- Hallitus edistää suunnitelmallisesti naisten urakehitystä ja naisjohtajuutta sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. ***Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista*** edistetään kaikessa päätöksenteossa, ja miehiä kannustetaan perhevapaiden pitämiseen.
- Hallitus varmistaa, että ***sukupuolinäkökulma valtavirtaistetaan*** lainvalmistelussa, talousarvioprosessissa sekä muissa merkittävissä hankkeissa jo toiminnan alkuvaiheessa.
- Hallitus antaa vaalikauden aikana eduskunnalle selonteon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta.
- Hallitus tukee osaltaan työmarkkinajärjestöjen keskinäisiä toimia sukupuolten tasa-arvon ja samapalkkaisuuden edistämiseksi.
- Hallitus on valmis tukemaan korotetulla valtionosuudella sellaista kuntasektorille syntyvää palkkaratkaisua, joka edistää naisvaltaisten alojen palkkojen kilpailukykyä.

Ympäristöpolitiikka

Kestävän kehityksen strategiaa tukevia linjauksia:

- Ympäristöpolitiikan tavoitteena on Suomen aseman vakiinnuttaminen korkeasta ympäristönsuojelun tasosta tunnettuna tieto- ja osaamisyhteiskuntana. Kansalaisten hyvinvointi ja taloudellinen kilpailukyky perustuvat ***ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän kehityksen ehdot täyttävään kulutukseen ja tuotantoon.***
- Suomi osallistuu aktiivisesti ***kansainväliseen yhteistyöhön*** globaalien ympäristöongelmien ratkaisemiseksi ja yhteisten ympäristöpoliittisten tavoitteiden edistämiseksi. Kansainvälisessä politiikassa ja erityisesti kansainvälisen kaupan pelisääntöjen kehittämisessä korostetaan ympäristöarvoja ja ***kestävän kehityksen periaatteita***.
- Hallitus tähtää EU:n kuudennen ympäristöohjelman ja Johannesburgin toimintaohjelman tavoitteisiin mukaan lukien luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttäminen. Vuonna 2006 hyväksytty ***kansallinen kestävän kehityksen strategia*** toimeenpannaan hallinnonalojen yhteistyönä. ***Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelma*** toteutetaan.
- Kaikessa ***julkisen hallinnon päätöksenteossa*** parannetaan taloudellisten, sosiaalisten ja ekologisten näkökulmien yhteensovittamista ja tasapainottamista. Vahvistetaan ***ympäristökasvatusta*** kaikilla kouluasteilla.
- ***Ympäristöteknologiaa*** edistetään yhteistyössä ympäristöhallinnon ja muiden alueella toimivien tahojen kanssa. Kehitetään ympäristö- ja vesiteknologiaa myös vientimahdollisuudet huomioiden.

- Valtionhallinto velvoitetaan ja kuntia kannustetaan laatimaan toimintaansa liittyvät ***kestävän kehityksen ohjelmat***.
- Tärkein keino ***Itämeren*** pelastamiseksi on valtioiden rajat ylittävän yhteistyön harjoittaminen sekä lähialueyhteistyön parantaminen. Yhteistyötä Venäjän kanssa pyritään tiivistämään. Luodaan vahva tutkimuksellinen, tilastollinen ja teknologian kehittämiseen tähtäävä yhteistyö kaikkien Itämeren valtioiden kesken.
- Jatketaan toimia asutuksesta, teollisuudesta, maataloudesta ja haja-asutuksesta tulevan ***ravinnekuormituksen*** vähentämiseksi kansallisen Itämeri-ohjelman puitteissa ja asetettujen vesiensuojelun suuntaviivojen mukaisesti. Itämeren maat laativat Itämeren suojeluskenaarion (Sternin malli) ja selvittävät vaihtoehtojen yhteiskunnalliset ja taloudelliset vaikutukset.
- Vuoteen 2016 ulottuvan luonnon ***monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategiaa*** toteutetaan tavoitteena taittaa luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja vakiinnuttaa sen suotuisa kehitys.
- Jatketaan ***metsäluonnon*** suojelussa vapaaehtoisia suojelukeinoja ja turvataan Metso-ohjelman jatko. Varmistetaan luonnonsuojelulainsäädännön korvausjärjestelmän toimivuus niin, että maanomistajille korvataan syntyvä merkityksellinen haitta.
- Edistetään ***kestävää matkailu- ja virkistyskäyttöä*** luonnonsuojelualueilla. Metsästys ja kalastus jatkuvat pääsääntöisesti sallittuna uudistettavan luonnonsuojelulain nojalla perustettavilla ns. muilla luonnonsuojelualueilla, jotka pohjautuvat Natura-verkostoon. Metsästyksestä ja kalastuksesta päätetään ko. alueilla tapauskohtaisesti huomioon ottaen jokamiehen oikeudet, virkistys ja luontoarvot. Tarvittavat rajoitukset valmistellaan yhteistyössä eri intressitahojen kanssa.
- Saatetaan luonnonsuojeluohjelmien ja ***Natura 2000-verkoston*** toteuttaminen päätökseen ja varataan tarvittaville maanhankinnoille riittävät resurssit. Kehitetään ***kaupunkipuistojen*** verkostoa.

Asuminen, maapolitiikka ja rakentaminen

- Hallituksen ***asuntopolitiikan*** tavoitteena on sovittaa yhteen ihmisten asumisen toiveet ja tarpeet ja ***kestävä kehitys***.
- Edistetään kaavoitus- ja maapoliittisten keinojen monipuolista käyttöä kunnissa hyvän ***yhdyskuntasuunnittelun*** toteuttamiseksi sekä kuntien maahankinnan ja tonttitarjonnan lisäämiseksi.
- Kehitetään pientalovaltaiseen ja tiiviiseen asuntorakentamiseen soveltuvia asuntoalueiden toteutusmalleja...
- Edistetään ***ehyiden yhdyskuntarakenteiden*** muodostumista ja täydennysrakentamista.